

คู่มือ

ปฏิบัติงานตามภารกิจหลักและมาตรฐานการปฏิบัติงาน

นางสาวฉวีวรรณ แก้วหล่อ

ศึกษานิเทศก์

กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานตำแหน่งศึกษานิเทศก์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์ ของ นางสาวฉวีวรรณ แก้วหล่อน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบกลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปอย่างมีระบบครอบคลุมและเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้ มีรายละเอียดของภาระงานที่รับผิดชอบในฐานะศึกษานิเทศก์ประกอบด้วย ภาระงานตามกรอบการปฏิบัติงานกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ภาระงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาระงานศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานลักษณะคล้ายคลึงกัน

ขอขอบคุณกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารเล่มนี้ ให้สมบูรณ์ สามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ฉวีวรรณ แก้วหล่อน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

คำนำ	หน้า
สารบัญ	
ที่มาและความสำคัญของคู่มือ	1
ความหมาย	2
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตงาน	3
บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์	3
เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	4
แนวปฏิบัติของระบบการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา	4
กระบวนการทำงานในขั้นตอนการจัดทาคู่มือการปฏิบัติงาน	5
กระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการบริหารโครงการที่รับผิดชอบ	6
กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านเอกสารและการโต้ตอบเอกสารตามคู่มือปฏิบัติงาน	7
กระบวนการขั้นตอนในการนิเทศติดตามและประเมินผลในโรงเรียนที่รับผิดชอบ	8

อบการกิจงาน กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

*****

ที่มาและความสำคัญของคู่มือ

จากการสำรวจระดับคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ นโยบายของผู้
อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่กำหนดให้ข้าราชการ ทุกคนในสังกัด
ต้องมีคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อวัดระดับความโปร่งใสในการปฏิบัติงานที่สามารถ ตรวจสอบได้

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 1 เป็นกลุ่มงานดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและ
ประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหาร
และการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกัน โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตร ในงานตามภารกิจของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล
การจัดการศึกษาที่มีศึกษานิเทศก์แต่ละคนรับผิดชอบตาม ตามกรอบงานที่ได้รับมอบหมายจึงต้องมีคู่มือการ
ปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์แต่ละบุคคล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้
หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา นำไปสู่การ
กำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับได้มีการใช้กฎกระทรวงการประกัน คุณภาพการศึกษา
พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาระดับ ปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้
สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและเตรียมการสำหรับ
การประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและ
สาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุ
เป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับ ดูแล ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงให้มีการปฏิรูป
ระบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีนโยบายปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดให้มีจำนวน
น้อยลง กระชับและสะท้อนถึงคุณภาพอย่าง แท้จริง เน้นการประเมินตามสภาพจริง ไม่ยุ่งยาก สร้างมาตรฐาน
ระบบการประเมินเพื่อลดภาระ การจัดเก็บข้อมูล ลดการจัดทำเอกสารที่ใช้ในการประเมิน มาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่ปรับใหม่ จึงมีจำนวนไม่มาก จากการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ
แนวปฏิบัติ สำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและกรอบมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพ
ภายในของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

ในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทย เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่าง มีความสุข ซึ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ มีบุคลากรดำเนินการอย่างมีคุณภาพเพื่อส่งผลให้ผลผลิต คือ ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาจึงถือเป็นหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญในการนำนโยบายทุกระดับไปสู่การปฏิบัติ บริหารจัดการ จัดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพเกิดสัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2541 มีกระบวนการควบคุมคุณภาพและการประเมินคุณภาพซึ่งสอดคล้องกันมีกฎกระทรวงให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และ เตรียมการรองรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) ตามมาตรฐาน 49 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ต่อไป

ความหมาย

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการในการจัดทำมาตรฐาน สถานศึกษา การจัดทำ แผน การจัดทำ ระบบสารสนเทศ การพัฒนาสู่มาตรฐาน การนิเทศ ติดตาม ประเมิน การตรวจสอบ ทบทวนและการรายงานผลการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยบุคลากรของสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการภายใต้ การกำกับ ติดตาม ดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการบรรลุผลตามเป้าหมาย
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยพัฒนาส่งเสริมติดตามตรวจสอบและประเมินผลเกี่ยวกับงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

ขอบเขตงาน

แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานและดำเนินการวิจัยพัฒนาส่งเสริมติดตามตรวจสอบและประเมินเกี่ยวกับการดำเนินงานในกลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานศึกษา และเตรียมรองรับการประเมินจากภายนอกมีกรอบภารกิจของงานดังนี้

1. งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
2. งานตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษา
3. งานส่งเสริมและประสานการประกันคุณภาพการศึกษา
4. งานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและ

มาตรฐานการศึกษา

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์

กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษามีกรอบภารกิจงานดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. ส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับปฐมวัย
3. ส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ให้มีเจตคติที่ดีต่อ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
4. รายงานผลของการดำเนินงานที่ส่งผลให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาจากการประเมินคุณภาพภายนอก

กระบวนการทำงาน : ขั้นตอน วิธีปฏิบัติและเคล็ดลับการปฏิบัติงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาว่าเป็นภารกิจที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ต้องดำเนินการ โดยเป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 ดังนั้น จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนและโรงเรียนได้ อย่างรอบด้านพร้อมทั้งดำเนินการอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งยึดหลักการดำเนินงานดังนี้ คือ สร้างทีมงานระดมความคิด ทำความเข้าใจกรอบภาระงานของระบบการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา จากนั้นดำเนินการสรรหาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวางแผนดำเนินงานและจัดทำเครื่องมือประเมินที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วนรวมทั้งชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบขั้นตอนการดำเนินงานทุกขั้นตอนให้เข้าใจตรงกัน เพื่อนำสู่การปฏิบัติพัฒนาตามแผนที่วางไว้โดยประเมินตรวจสอบระบบประกันคุณภาพ นำผลจากการประเมินมากำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนางานนำสู่แผนปฏิบัติการของเขตในปีต่อไป

สำหรับขั้นตอนของการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ เริ่มต้นด้วยการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและนโยบาย สภาพบริบทของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา สรุปลงจัดทำข้อมูลสารสนเทศ กำหนดจุดพัฒนาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา จัดทีมงานนิเทศและเครือข่ายการนิเทศของทีมนิเทศต่างๆ เช่น ทีมนิเทศ ผอ.สพป.และรอง ผอ.สพป. ทีมนิเทศศึกษานิเทศก์กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทีมนิเทศศึกษานิเทศก์กลุ่มงานประกัน ทีมนิเทศเครือข่ายผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากนั้นจัดทำเอกสารความรู้ คู่มือปฏิบัติการเครื่องมือประเมิน นิเทศ ติดตาม คู่มือตรวจติดตาม คุณภาพการศึกษา เครื่องมือประเมินระบบการประกันคุณภาพภายใน แนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน แนวทางการรายงานผลการประเมิน ภายใน คู่มือการติดตามการประเมินคุณภาพภายนอกมอบให้กับทีมนิเทศดังกล่าวข้างต้น เพื่อใช้ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในขณะที่มีการปฏิบัติการนิเทศอยู่จะมีการประชุมสัมมนา นำเสนอผลการนิเทศเป็นระยะๆ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อปรับปรุง พัฒนาระบบการนิเทศสะท้อนผลการนิเทศสู่สถานศึกษา จัดทีมบริหารร่วมพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบการนิเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนั้นสรุปรายงานผลการนิเทศ เผยแพร่สู่องค์กรสาธารณชน

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

เอกสารที่ใช้ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การจัดการศึกษาในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 6 มาตรา 48
2. กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561
3. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ
4. แนวคิดในการประเมินแนวใหม่ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561
5. แนวคิดการจัดท รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา

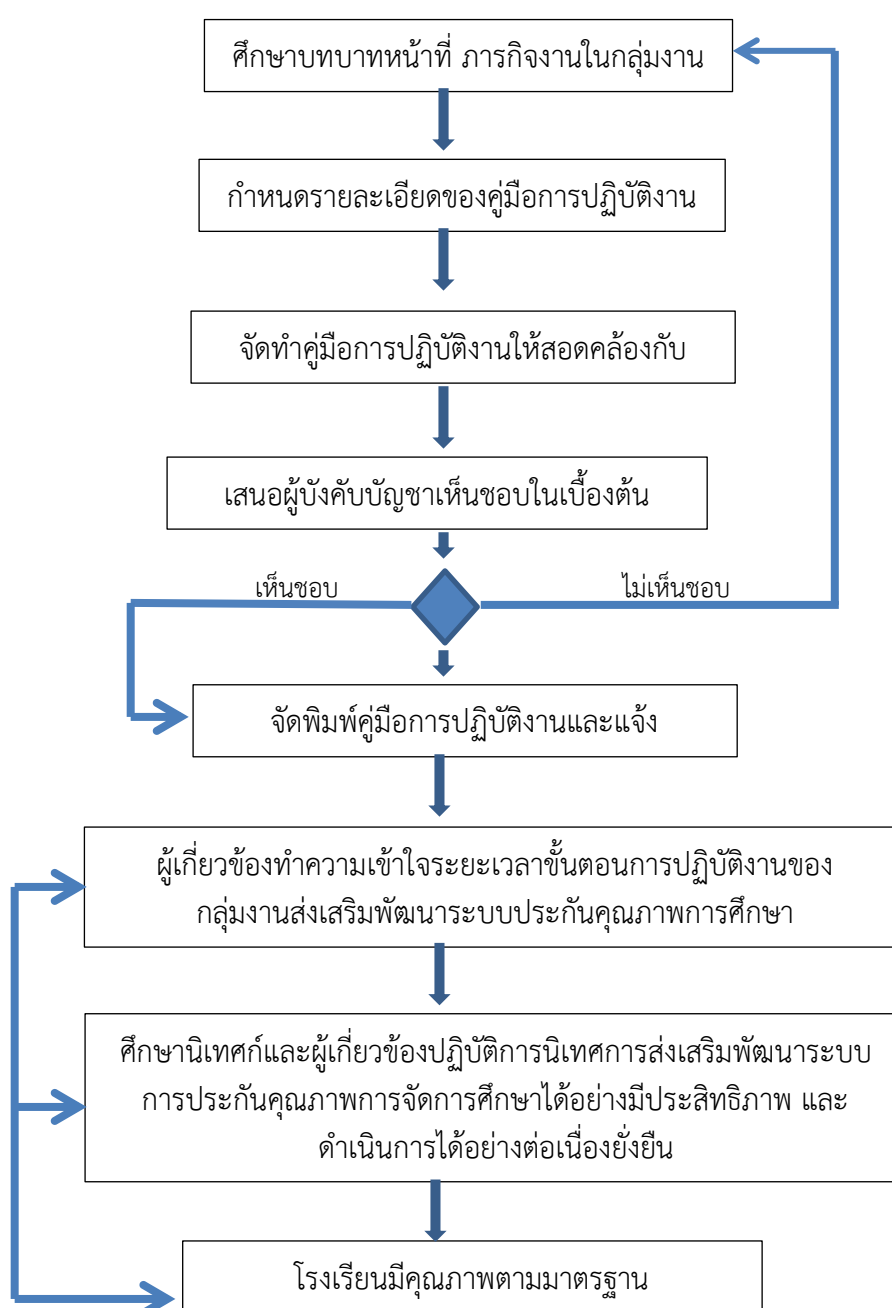
แนวปฏิบัติของระบบการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

1. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และนโยบาย
2. จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ
3. สร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. จัดทีมงานนิเทศ และเครือข่ายการนิเทศ
  - 4.1 ทีมนิเทศของ ผอ.สพป.และรอง ผอ.สพป.
  - 4.2 ทีมนิเทศของศึกษานิเทศก์กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 4.3 ทีมนิเทศของศึกษานิเทศก์กลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา
  - 4.4 ทีมนิเทศเครือข่ายผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 4.5 ทีมนิเทศผู้บริหารโรงเรียนเครือข่าย
5. จัดทำเอกสารความรู้ คู่มือปฏิบัติการ เครื่องมือ ประเมินผล นิเทศ ติดตาม
  - 5.1 คู่มือตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา
  - 5.2 เครื่องมือประเมินระบบการประเมินคุณภาพภายใน
  - 5.3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน
  - 5.4 แนวทางการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน

5.5 คู่มือการติดตามการประเมินคุณภาพภายนอก

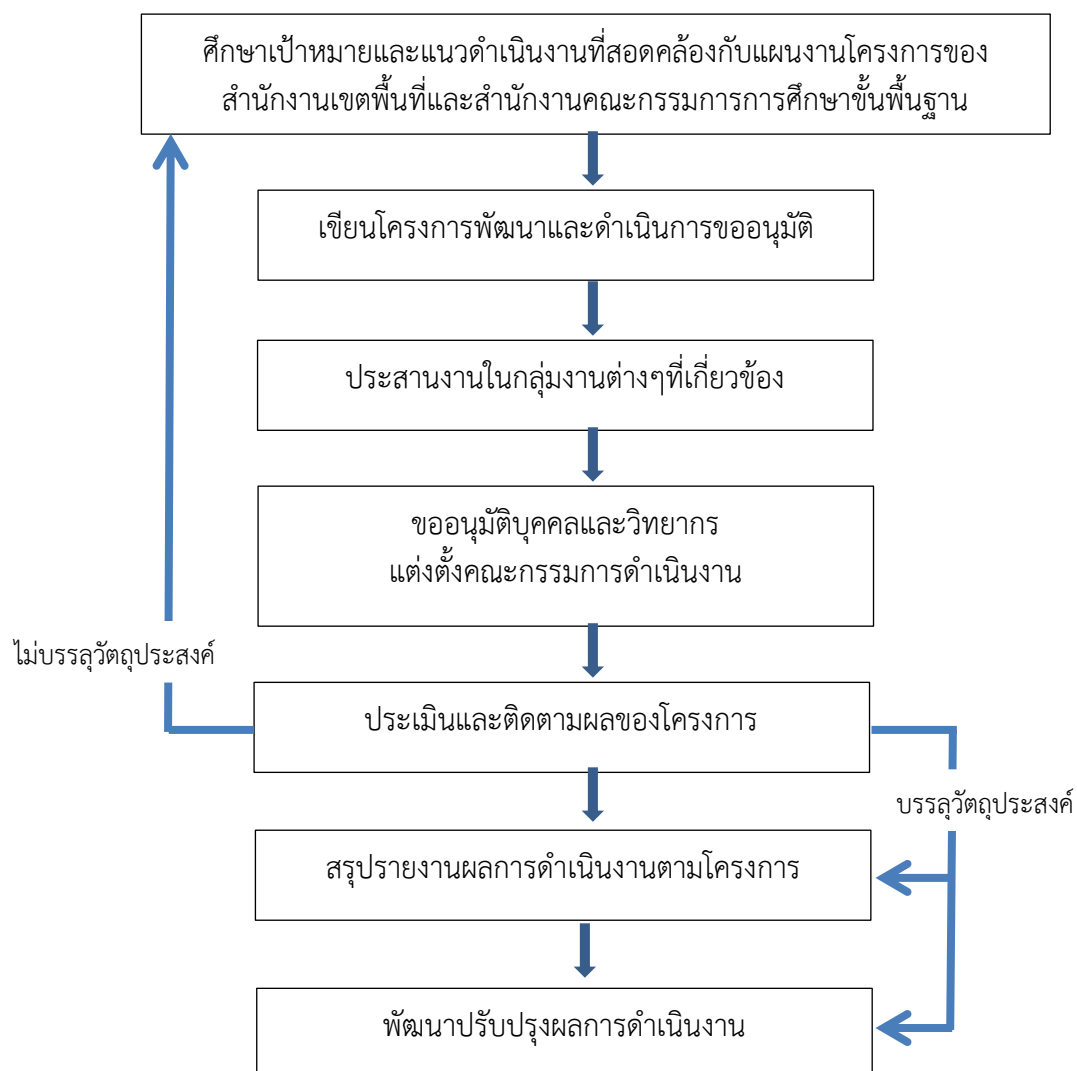
6. ดำเนินการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา
7. ประชุมสัมมนา นำเสนอผลการนิเทศเป็นระยะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศ
8. ทีมบริหารร่วมพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ให้ระบบการนิเทศมีประสิทธิภาพ
9. สรุปผลและรายงานผลการนิเทศ เผยแพร่สู่องค์กร

กระบวนการทำงานในขั้นตอนการจัดทคู่มือการปฏิบัติงาน ศึกษานิเทศก์
กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา สพป.ขอนแก่น เขต 1

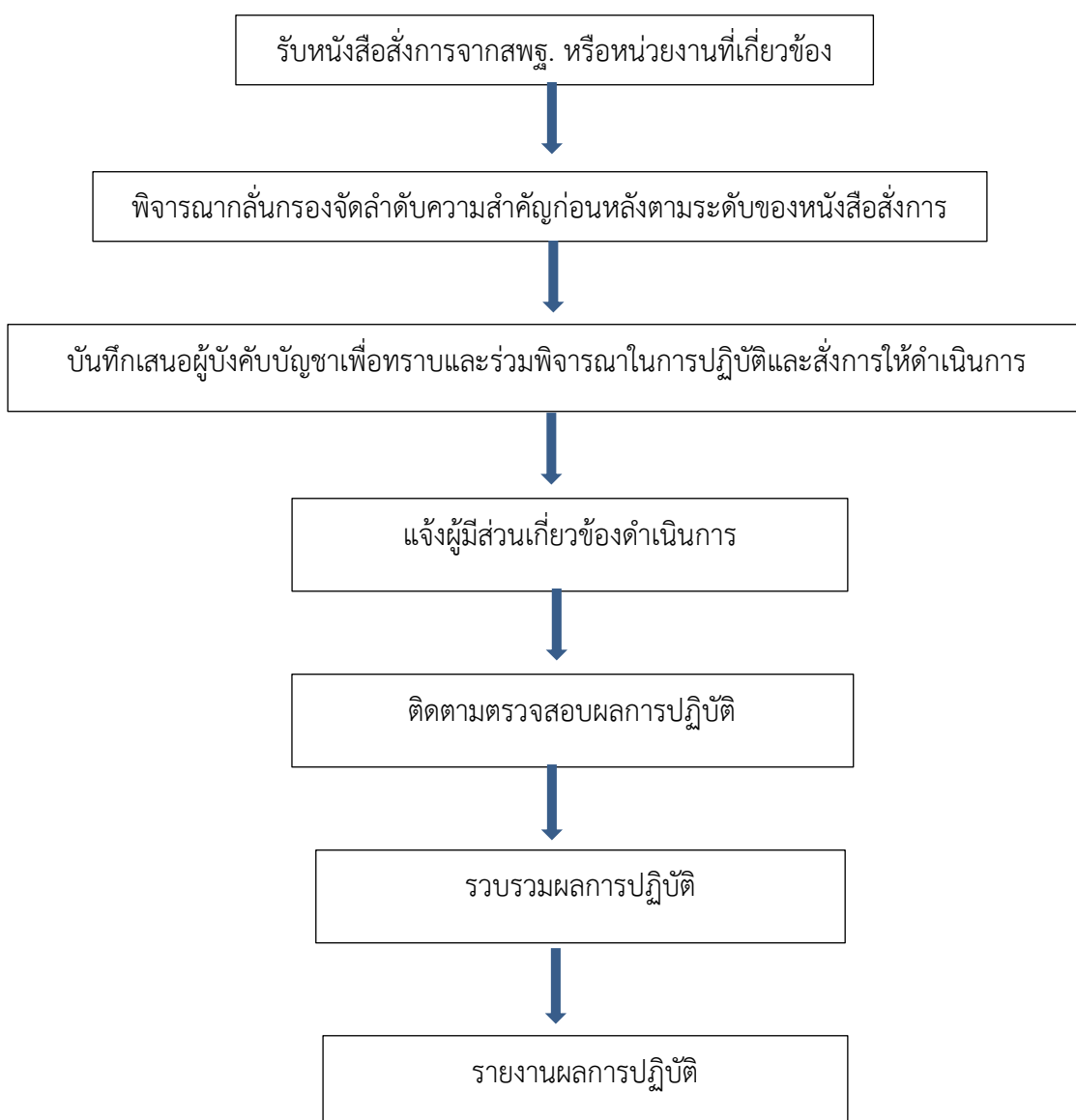

กระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการบริหารโครงการที่รับผิดชอบ
โครงการตามแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี เขียนโครงการและดำเนินการขออนุมัติ

กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านเอกสารและการโต้ตอบเอกสารตามคู่มือปฏิบัติงาน
(เมื่อมีหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง)

กระบวนการ ขั้นตอนในการนิเทศติดตามและประเมินผลในโรงเรียนที่รับผิดชอบ

